
PWYLLGOR ARCHWILIO 16/7/15

Yn bresennol: Y Cynghorydd John Pughe Roberts (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Robert J. Wright (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Trevor Edwards, Tom Ellis, Aled Ll. Evans, John B. Hughes, Aeron M. Jones, Charles Wyn Jones, Sion Wyn Jones, Dilwyn Morgan, Angela Russell a John Wyn Williams.

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), William E. Jones (Uwch Reolwr Cyllid), Ffion Madog Evans (Rheolwr Cyllid - Adnoddau a Chorfforaethol – ar gyfer Eitem 5 ar y rhaglen), Caroline Lesley Roberts (Rheolwr Buddsoddi – ar gyfer Eitem 5 a 6 ar y rhaglen), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Refeniw a Risg), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio), Hawis Jones (Rheolwr Cynllunio Strategol a Pherfformiad – ar gyfer Eitem 9 ar y rhaglen) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Eddie Dogan, Michael Sol Owen a Glyn Thomas ynghyd a Mr John Pollard.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. MATERION BRYD

Tynnodd aelod sylw at fater a nododd yng nghyfarfod diwethaf y pwyllgor o ran sut y penodir ymgynghorwyr, eu perthynas â swyddogion a sicrhau bod y drefn benodi yn cydymffurfio â safonau OJEC. Nododd ei fod wedi derbyn gwybodaeth bellach o ran un achos o ddefnyddio ymgynghorydd yn yr Adran Addysg, yng nghyswllt y posibilrwydd o ddwy ysgol uwchradd yn rhannu Pennaeth, oedd yn peri pryder iddo.

Mewn ymateb, nododd y Cadeirydd fod Archwilio Mewnol eisoes yn edrych i mewn i'r mater o gyflogi ymgynghorwyr a darperir ymateb erbyn y cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor. Tynnodd yr aelod sylw at fater arall oedd yn peri pryder iddo, sef prydlesu Canolfan Awyr Agored Rhyd Ddu i Antur Nantlle Cyf.

Awgrymodd y Cadeirydd y gellir gwahodd y swyddogion perthnasol o'r gwasanaethau Economi ac Eiddo i gyfarfod nesaf y Gweithgor Gwella Rheolaethau i drafod y mater gyda'r aelod yn bresennol.

3. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 30 Mehefin 2015, fel rhai cywir.

4. DATGANIAD O GYFRIFON 2014/15

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan y Pennaeth Cyllid. Tynnwyd sylw mai cyfrifon drafft heb eu harchwilio a gyflwynir yma er gwybodaeth, gyda'r fersiwn terfynol i'w gyflwyno er cymeradwyaeth y Pwyllgor yng nghyfarfod 24 Medi 2015.

Tywysodd yr Uwch Reolwr Cyllid yr aelodau drwy'r cyfrifon, gan nodi byddai'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol yn cael ei gynnwys hefyd gyda'r cyfrifon i ffurfio un ddogfen gyfansawdd gerbron cyfarfod nesaf y Pwyllgor. Adroddwyd bod cyfrifon llynedd wedi derbyn oddeutu 800 o ymweliadau ar y wefan a bod hyn yn galonogol.

Llongyfarchwyd yr adrannau am eu gwaith rheoli cyllidebau, gan fod tanwariant yn cynrychioli dim ond 0.18% (pwynt un wyth o un y cant) o'r cyfanswm gwariant.

Tynnodd y Pennaeth Cyllid sylw at ffigwr yng nghyswllt 'Ailfesuriad o'r ymrwymadau/(asedau) buddion diffiniedig net' o £70,697 miliwn ar dudalen 9 o'r cyfrifon. Eglurodd nad oedd y sefyllfa ymrwymadau pensiwn wedi newid llawer, ond defnyddir dull rhagdybiaeth actiwaraid gyda phris heddiw yn cael ei roi ar rai ymrwymadau pensiwn 60 mlynedd yn y dyfodol. Nododd bod rheolau cyfrifo yn mynnu defnydd o'r gyfradd dychweliadau ar bondiau fel y gyfradd ddisgowntio, sy'n golygu bod symudiad mawr rhwng blynyddoedd yng ngwerth tybiannol yr ymrwymadau pensiwn, ond sydd ddim yn newid go iawn mewn termau arian parod, a gallai rhoi camargraff o'r sefyllfa.

Mewn ymateb i gwestiwn parthed costau ymddeoliadau mewn adeg o doriadau, nododd y Pennaeth Cyllid bod y gost ychwanegol yn cael ei adnabod pan wneir ceisiadau am ymddeoliad a gaiff ei gyllido gan gyfraniad gan yr Adran a/neu'r Gronfa Diswyddo Gorfforaethol. Atgoffwyd yr aelodau eu bod wedi ystyried penderfyniad Cabinet y Cyngor ar 23 Mehefin 2015 i drosglwyddo £2,986,685 i'r Gronfa Ddiswyddo yng nghyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Nodwyd na ellir rhagweld union gyfanswm y gost, ond bod darpariaeth yn y Gronfa Ddiswyddo yn cael ei adolygu yn gyson ar gyfer cyfarch y costau.

Mewn ymateb i gwestiwn pellach, nodwyd bod yr actiwari wedi cymryd i ystyriaeth y newid oed pensiwn o 65 i 67 mlynedd.

Cyfeiriodd aelod at falansau ysgolion o dan 'Nodyn 10 – Trosglwyddiad i/o Gronfeydd/Reserfau a glustnodwyd' ar dudalen 26, nododd y dylid parhau i annog ysgolion i ostwng eu balansau. Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid yr anogir ysgolion i ddefnyddio balansau ar gyfer addysg y disgyblion, a bod yr Adran Addysg yn sicrhau eglurhad yn flynyddol o ran bwriad yr ysgolion i ymdrin â'r arian.

Yng nghyswllt balansau ysgolion, awgrymodd aelod fod angen ail-edrych ar y fformiwla cyllido ysgolion.

Mewn ymateb i sylw gan aelod, nododd y Pennaeth Cyllid fod y Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ar 9 Hydref 2014 wedi tanlinellu penderfyniad blaenorol i beidio buddsoddi arian y Cyngor ei hun yn Israel. O ran buddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn, byddai wedi golygu proses hir a chostus o ail-gytundebu efo Rheolwyr Buddsoddi'r Gronfa i sicrhau na fuddsoddir yn Israel. Nododd bod swyddogion ac aelodau'r Pwyllgor Pensiynau yn ceisio dylanwadu ar Reolwyr Buddsoddi'r cwmnïau, sydd yn buddsoddi ar ran y Gronfa, ar sut y buddsoddir yr arian, ac hefyd yn ceisio dylanwadu trwy'r Fforwm Gronfa Bensiwn Awdurdodau Lleol. Ychwanegodd bod penderfyniadau buddsoddi, er mwyn diogelu buddiannau aelodau'r cynllun yn gorfod cael eu gwneud ar rinwedd y cwmnïau a'r enillion a dderbynnir.

Cyfeiriodd aelod at gostau eraill cyflogwr o dan 'Nodyn 31 – Taliadau i Swyddogion' ar dudalen 56 yng nghyswllt ymddeoliadau Uwch Swyddogion. Nododd yr Uwch Reolwr Cyllid bod y ffigyrau yn adlewyrchu costau ychwanegol i'r Cyngor ac nad oeddynt yn daliadau uniongyrchol.

Diolchwyd i'r holl staff ynghlwm â pharatoi'r cyfrifon a holl staff y Cyngor sy'n ymwneud â chyllidebau'r Cyngor am eu gwaith caled a manwl.

PENDERFYNWYD derbyn a nodi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor (yn amodol ar archwiliad) 2014/15.

5. RHEOLAETH TRYSORLYS 2014/15

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan y Rheolwr Buddsoddi ar wir ganlyniadau gweithgaredd rheolaeth trysorlys y Cyngor yn ystod 2014/15, o'i gymharu yn erbyn y strategaeth a sefydlwyd am y flwyddyn ariannol honno ym mis Chwefror 2014. Manylwyd ar y cefndir economaidd, y gofyn benthyca a rheoli dyledion, gweithgarwch buddsoddi a chydymffurfiaeth â'r dangosyddion darbodus.

Cadarnhaodd y Rheolwr Buddsoddi bu gweithgarwch benthyca'r Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd, a ni fu methiant i dalu na diffyg hylifedd gan unrhyw gwrthbartion roedd y Cyngor wedi defnyddio yn ystod 2014/15.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad er gwybodaeth.

6. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL

Gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod hyd at 30 Mehefin 2015

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn amlinellu gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod rhwng 1 Ebrill a 30 Mehefin 2015. Nodwyd bod 7 adroddiad am archwiliadau o'r cynllun gweithredol gyda'r categori barn berthnasol yn cael ei ddangos wedi ei gwblhau yn ystod y cyfnod.

Rhodddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol.

Nododd aelod yng nghyswllt yr archwiliad 'Taliadau Cymorth Cyntaf', yr angen i aelodau'r Cyngor dderbyn hyfforddiant cymorth cyntaf.

PENDERFYNWYD:

- (a) **derbyn yr adroddiadau ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Ebrill i 30 Mehefin 2015 a chefnogi'r argymhellion a gyflwynwyd eisoes i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.**
- (b) **bod yr aelodau a benodwyd i wasanaethu ar y Gweithgor Gwella Rheolaethau yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 30 Mehefin yn ystyried yr archwiliadau oedd wedi derbyn categori barn 'C' yn y cyfnod yma yn ogystal.**
- (c) **mai cyfrifoldeb unrhyw aelod na allai fod yn bresennol yn y Gweithgor oedd trefnu eilydd.**

7. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2015/16

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn rhoi diweddariad ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau cynllun archwilio mewnol 2015/16.

Adroddwyd bod yr Uned Archwilio Mewnol wedi rhagori targed chwarter 1 gyda 7 adroddiad terfynol wedi ei rhyddhau, sef 11.1% o archwiliadau'r cynllun o gymharu â'r targed o 8%.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2015/16.

8. ADRODDIADAU ARCHWILIO ALLANOL

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Rheolwr Cynllunio Strategol a Pherfformiad. Nodwyd bod yr adroddiad yn rhoi diweddariad o ran yr adroddiadau archwilio allanol a dderbyniwyd gyda'r atodiad yn manylu ar yr adroddiadau, y camau gweithredu a'r trefniadau craffu.

Nododd aelod yng nghyswllt asesu archwiliadau gofal, yr angen i aelodau dderbyn hyfforddiant i'w harfogi i ddelio efo materion gofal. Mewn ymateb, nododd y Rheolwr Cynllunio Strategol a Pherfformiad y byddai'n codi'r mater efo'r Rheolwr Gwasanaethau Democraataidd.

PENDERFYNWYD:

- (i) derbyn yr adroddiad gan nodi bod y Pwyllgor wedi ei fodloni bod argymhellion archwilwyr allanol yn derbyn sylw digonol.
- (ii) bod y Rheolwr Cynllunio Strategol a Pherfformiad yn codi'r mater o ran hyfforddiant ar gyfer aelodau i'w harfogi i ddelio efo materion gofal gyda'r Rheolwr Gwasanaethau Democraidd.

9. YMATEB I BWYSAU ARIANNOL

Adroddwyd y cyhoeddwyd adroddiad cenedlaethol gan Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) yn Ebrill 2015 yn datgan fod "cynghorau yng Nghymru wedi ymateb yn dda i bwysau ariannol sylweddol, [ond fod] angen iddynt wella eu prosesau rheoli a chynllunio ariannol er mwyn ateb yr heriau ariannol cynyddol sydd i ddod".

Nodwyd bod rhai Trysoryddion yng Nghymru yn ystyried bod yr adroddiad braidd yn arwynebol, gyda thystiolaeth annigonol i gefnogi rhai casgliadau, a diffyg cyfeiriad at arfer da yng Nghymru, oherwydd methiant i ymgysylltu yn effeithiol gydag adrannau cyllid mewn awdurdodau lleol ar y gwaith.

Tywysodd y Pennaeth Cyllid yr aelodau trwy'r atodiad a oedd yn manylu ar argymhellion SAC ac ymateb/gweithrediad y Cyngor.

Gwnaed sylwadau gan aelodau parthed Argymhelliad 6 o ran cynhyrchu incwm, sef:

- Bod angen bod yn ofalus na sathrir ar draed y sector breifat;
- Y dylid ystyried y sefyllfa o ran meysydd parcio staff y Cyngor;
- Y dylid edrych ar godi rhyw fath o dal ar feysydd carafanau i gynhyrchu incwm.

Nododd aelod bod angen i adroddiadau archwilio allanol, o ystyried y sefyllfa argyfyngus ariannol presennol, roi cymorth i Awdurdodau Lleol o ran cyfleoedd i ostwng gwariant a chynhyrchu incwm.

Mewn ymateb i sylw gan aelod parthed Argymhelliad 9 o ran hyfforddiant i arfogi aelodau er mwyn gwneud y gorau i drigolion Gwynedd, cyfeiriodd y Pennaeth Cyllid at y seminarau cyllidebol cynhaliwyd yn ystod Chwefror 2015, cyn nodi os dymunai aelodau hyfforddiant ar rywbeth arall penodol gofynnir iddynt gysylltu â'r Adran Cyllid.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30 y.b. a daeth i ben am 12.10 y.h.

CADEIRYDD